

PM4 DZĪVE PILSĒTĀ AR KVALITATĪVĀM APKAIMĒM

Veidojot cilvēkam draudzīgu dzīvojamo apkaimi, ir būtiska teritorijas līdzsvarota izmantošana. Iedzīvotāju apmierinātībai ar savas dzīvojamās apkaimes vidi ir izšķiroša loma.

Paaugstinot pilsētas dzīvojamo apkaimju daudzfunkcionalitāti un uzlabojot publiskās ārtelpas kvalitāti, būtu iespējams veicināt to, ka iedzīvotāji daudz vairāk laika pavada savā dzīvojamajā apkaimē, tādējādi samazinot slodzi uz pilsētas centru, sevišķi transporta jomā. Taču arī citiem aspektiem ir nozīme, veidojot Rīgas apkaimes pašpietiekamas. Rīgas apkaimes nav homogēnas, piemēram, teritoriālā griezumā dzīvojamā zona galvenokārt dominē Pļavniekos, Mežciemā un Ķengaragā, kur koncentrēti aptuveni 60% mikrorajonu dzīvokļu piedāvājumu,²³ līdz ar to arī ir atšķirīga katras apkaimes pašpietiekamība, funkcijas u.c.

Par nopietnu ilgtermiņa mērķi tiek izvirzīta arī pilnīga pašreizējo degradēto teritoriju atveseļošana, potenciālo teritoriju savlaicīga identificēšana un jaunu teritoriju veidošanās nepieļaušana. Īpaša loma degradēto teritoriju kontekstā ir arī Rīgas ūdensmalām, kuras šobrīd ir ļoti nesakārtotas un nepievilcīgas teritorijas, taču ar milzīgu attīstības potenciālu.

2010. gadā Starptautiskajā Eiropas jauno arhitektu konkursā „European 10” Rīga bija aicinājusi vietējos un ārvalstu jaunus arhitektus, kas piedāvāja augstvērtīgas un interesantas attīstības idejas 13 ha lielai teritorijai Rumbulā²⁴, tādējādi liekot pamatus radošai un inovatīvai apkaimes attīstībai.

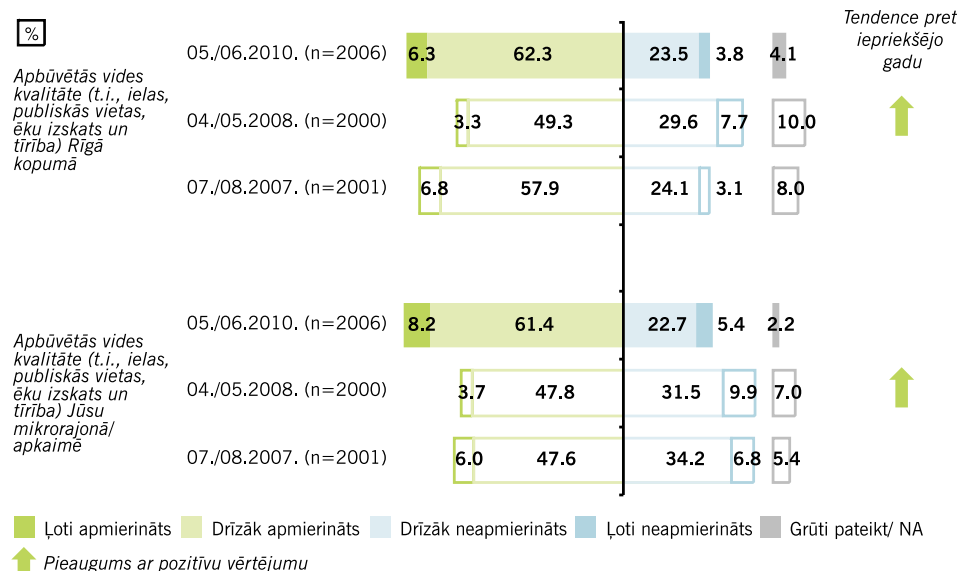
Iedzīvotāju aptauja liecina, ka Rīgas iedzīvotāju apmierinātība ar dzīvi pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamajiem rajoniem ir 2,26²⁵, kas ir labāks vērtējums nekā 2008. gadā (2,49). Ar apbūvētās vides kvalitāti pilsētā kopumā 2010. gadā apmierināti bija 68,6% aptaujāto (2008. gadā – 52,6%), savukārt par apbūvētās vides kvalitāti apkaimē pozitīvu vērtējumu sniedza 69,6% aptaujāto rīdzinieku (2008. gadā – 51,5%) (4.1. attēls).

²³ <http://mmp.multiprese.lv/>

²⁴ LETA

²⁵ Vērtējuma vidējie rādītāji 4 punktu skalā, kur „1” nozīmē „ļoti apmierināts”, bet „4” – „ļoti neapmierināts”

Iedzīvotāju apmierinātība ar apbūvētās vides kvalitāti Rīgā kopumā un savā apkaimē

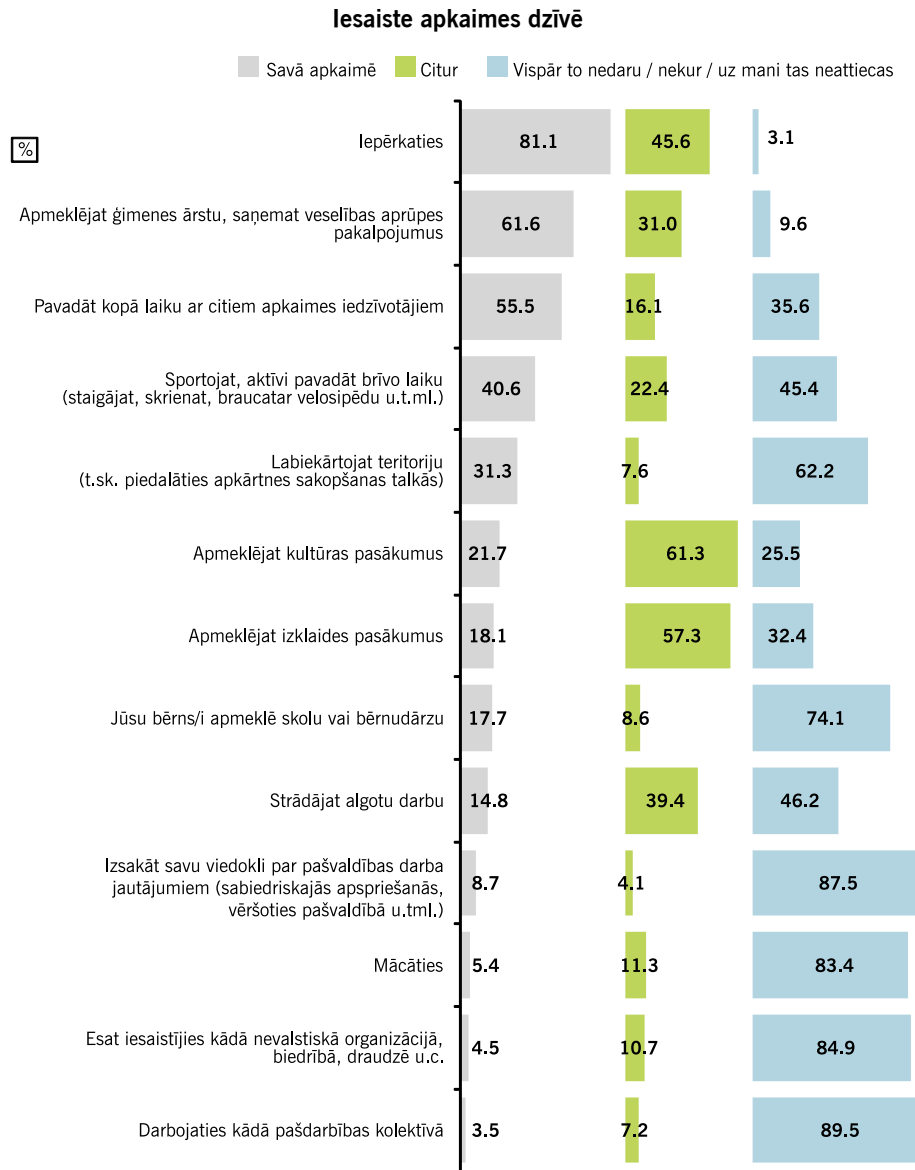
Avots: Sabiedriskās domas pētījums „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2010.g. maijs-jūnijs.

Salīdzinot vidējos vērtējumus par apbūvētās vides kvalitāti Rīgā kopumā, var konstatēt, ka negatīvāk to vērtē Vecpilsētā, Dzirciemā, Bergos, Maskavas forštatē un Ķengaragā, savukārt pozitīvu vērtējumu biežāk sniedza Zolitūdes, Dreiliņu, Juglas, Mīlgrāvja, Ilģuciema un Sarkandaugavas iedzīvotāji. Ar apbūvētās vides kvalitāti savā apkaimē apmierinātāki ir Dreiliņu, Zolitūdes, Juglas, Ziepniekkalna un Mežciema iedzīvotāji, savukārt negatīvu vērtējumu respondenti biežāk sniedza Maskavas forštatē, Mīlgrāvī, Avotos un Grīziņkalnā.²⁶

Lai novērtētu, cik lielā mērā Rīgas iedzīvotāji ir iesaistījušies savas dzīvesvietas – savas apkaimes dzīvē, 2010. gada aptaujā respondentiem lūdza atzīmēt, vai dažādas aktivitātes (piemēram, iepirkšanās, izglītošanās, strādāšana, izklaidēšanās u.c.) viņi veic savā apkaimē, kaut kur citur, vai arī to nedara vispār. Raksturojot minēto aktivitāšu vietu, vairāk nekā puse no aptaujātajiem atbildēja, ka savā apkaimē iepērkas. Savukārt citur nevis savā apkaimē lielākā daļa iedzīvotāju apmeklē kultūras pasākumus arī algotu darbu iedzīvotāji citur strādā ievērojami biežāk nekā savā apkaimē. (4.2. attēls).

²⁶ Sabiedriskās domas pētījums „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2010.g. maijs-jūnijs.

4.2. attēls

Bāze: visi respondenti, n=2006

*Tā kā katrs respondents varēja minēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Avots: Sabiedriskās domas pētījums „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2010.g. maijs-jūnijs.

Mērķa īstenošanai ir noteiktas divas prioritātes un divi tūlītējie soļi – aktivitātes, kas īstenojamas tuvāko gadu periodā. Darbības notika abu prioritāšu un tūlītējo soļu ietvaros.

Prioritāte Saglabāt pilsētas apkaimju unikalitāti un līdz ar to pilsētas daudzveidību

Prioritātes ietvaros 2010. gadā tika uzsākta Krīdeners dambja vīzijas izstrāde. Ir izveidota Pļavnieku parka multifunkcionāla labiekārtošanas vīzija (arhitekta D.Veinberga). Veikts zaļo teritoriju un Daugavas malas labiekārtojums, ievērojami uzlabota apkaimju pilsētvide.

Prioritāte Operatīvi aktualizēt pilsētas attīstības plānošanas dokumentus atbilstoši tiesības aktu izmaiņām

2010. gada 1. jūnijā tika apstiprināta aktualizētā Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija 2025. gadam un Rīgas attīstības programma 2006. – 2012. gadam.

2010. gada vasarā uzsākti un gada gaitā izstrādāti grozījumi RD 20.12.2005. saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” daļā Sarkanās līnijas. Uzsākta grozījumu izstrāde RD 20.12.2005. saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijā. Atsākts darbs pie Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes.

Tūlītējais solis Aktualizēt Pilsētas Attīstības plānu

Skatīt prioritāti Operatīvi aktualizēt pilsētas attīstības plānošanas dokumentus atbilstoši tiesību aktu izmaiņām.

Tūlītējais solis Realizēt degradēto teritoriju revitalizācijas projektus ERAF finansētās Pilsētas vides prioritātes ietvaros

Mērķa ietvaros 2010. gadā ieviešanā bija ES līdzfinansēts projekts „Maskavas, Krasta un Turgeņeva ielu kvartāla degradētās teritorijas revitalizācija”. Projekta mērķis ir vērst šo teritoriju par iedzīvotājiem un tūristiem publiski pieejamu kultūras, izglītības un atpūtas telpu.

Aktivitātes notika arī projekta „Grīziņkalna un tam pieguļošā Miera dārza teritorijas revitalizācija” ietvaros. Unikālā Grīziņkalna koka arhitektūra, kas ir daļa no Rīgas Vēsturiskā centra, ir iekļauta UNESCO Pasaules kultūrvēsturiskā mantojuma sarakstā. Arī Grīziņkalna parks, Ziedoņdārzs un Miera dārzs ir Rīgas kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas ar vairāku gadu desmitu (Grīziņkalna parka gadījumā ar vairāk nekā 100 gadu) vēsturi un atpūtas vidi. Revitalizējot

šīs teritorijas, Rīga iegūs kvalitatīvu kultūras telpu ar ievērojamu tūrisma potenciālu un pievilcību jaunu investīciju piesaistei.

Budžets

Mērķa īstenošanai veiktās aktivitātes tiek finansētas gan no RD budžeta līdzekļiem, gan piesaistot ES finansējumu, tāpēc izdevumi pārsvarā ir iekļauti Rīgas domes institūciju pamatbudžetos.

ES līdzfinansējums

2010. gadā mērķa ietvaros tika īstenoti 2 projekti ar kopējo finansējumu 3,5 miljoni latu – „Rīgas pilsētas degradētās teritorijas kvartālā starp Maskavas, Krasta un Turgeņeva ielu revitalizācija” un „Rīgas pilsētas virszemes ūdeņu ietekmju novērtēšana, novēršana un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana”.

Secinājumi

Kvalitatīvu pilsētu veido daudz un dažādi aspekti, taču, cik kvalitatīva dzīve būs katrā no apkaimēm, tik kvalitatīva tā būs pilsētā kopumā. Cilvēkam vispirms jābūt apmierinātam ar savas apkaimes sasniedzamību, apkārtējās vides kvalitāti, apbūves kvalitāti un daudziem citiem rādītājiem, tad cilvēks arī par dzīvi kopumā pilsētā sniegs atzinīgu vērtējumu. Tieši tāpēc ir būtisks apkaimju skatījums.

Degradēto teritoriju revitalizācijai ir būtiska loma apkaimju sakārtošanā, un šobrīd šāda veida projekti Rīgā tiek īstenoti visai aktīvi. Turklāt ne vien pamestās vecās ēkas un teritorijas veido degradētu vidi, bet, jau 42 jaunbūves, kuru būvniecība ir pārtraukta dažādās stadijās, ir atzītas par grausti un veido degradētu teritoriju. Turklāt steigā celtās ne visai kvalitatīvās ēkas un to arhitektoniskie risinājumi arī ir potenciāli degradētas teritorijas tuvākajā nākotnē. Nozīmīgi ir veikt aktivitātes šo problēmu savlaicīgai risināšanai kā arī ņemt vērā šo faktu, izsniedzot jaunas būvatļaujas.

Nozares eksperta viedoklis

Ilona Raugze, eksperte reģionālās attīstības jautājumos

Ņemot vērā Rīgas apkaimju iedzīvotāju veiktās aptaujas rezultātus, kas norādīja uz ierobežotu apkaimju funkcionālo nozīmi (pārsvarā tām ir “guļamvagonu” funkcijas, jo lielākā daļa iedzīvotāju savā apkaimē iepērkas, saņem veselības aprūpes pakalpojumus, pavada laiku ar

citiem apkaimes iedzīvotājiem, bet vienlaikus strādā un apmeklē kultūras un izklaides pasākumus citās apkaimēs), atzinīgi vērtējamās Rīgas Domes aktivitātes, kas ir vērstas uz apkaimju nozīmes palielināšanu un “atdzīvināšanu” caur iedzīvotāju iesaisti apkaimju attīstības jautājumos. Pašvaldība gan organizēja pasākumus radošu ideju apkopošanai no iedzīvotājiem apkaimju attīstībai, gan atbalstīja apkaimju organizāciju iniciētos kultūras projektus un pasākumus, tādā veidā sekmējot rīdzinieku piederības sajūtu savai apkaimē, kā arī izklaides un atpūtas iespēju paplašināšanu.

Otrs būtiskākais darbības virziens, kuru īstenoja pašvaldība, lai atjaunotu atsevišķu apkaimju zaudēto funkcionalitāti un attīstības iespējas, bija degradēto pilsētas teritoriju sakārtošana. Degradēto teritoriju revitalizācija ir viens no būtiskākajiem un Eiropas mērogā atzītiem prioritāriem rīcības virzieniem, kas ļauj novērst vai mazināt degradēto teritoriju nelabvēlīgo ietekmi uz pilsētvides kvalitāti (noziedzību, sociālo atstumtību, vides piesārņojumu un tml.).

Kristīna Veidemane, vides eksperte, projektu vadītāja, biedrība „Baltijas vides forums”

Rīgas apkaimes ir daudzveidīgas. Tas ir tas interesantākais - katrai teritorijai ir savs atšķirīgais raksturs, kas šobrīd izpaužas spilgtāk, vai tās atpazīstamība vēl tikai veidojas. Tomēr jāatzīst, ka, lai nodrošinātu ikdienas pamatfunkcijas, Rīgas apkaimes vēl ir veidošanās stadijā, jo pilsētas centram ir būtiska nozīme gan kā darbavietu nodrošinātājam, gan kultūras pasākumu norises vietai, gan augstākās izglītības centram, gan sabiedriskā transporta krustpunktam. Lai apkaimes attīstības pieeja iedzīvotos, ir jāturpina realizēt projektus, kas šīs izdalītās teritorijas radīs pievilcīgas dzīvošanai, atpūtai un sniegs ikdienai nepieciešamos pakalpojumus. Tā kā Rīgas apkaimju skaits ir 58, tad būtiski ir tas, ka apkaimju identitātes un it īpaši kultūras dzīves veidošanā tiek iesaistīti paši iedzīvotāji vai to interešu grupas, biedrības. Rīgas domes kustība www.apkaimes.lv un ap to saistītie projekti ir noteikti atbalstāmi un plašāk popularizējami. Svarīgi būtu katrā apkaimē rast to interešu vai iniciatīvas grupu, kas būtu aktīvas savas apkaimes attīstībā. Lai to panāktu, būtu vēlams, ka Rīgas dome sniegtu vai nu finansiālu atbalstu lokālu projektu realizācijā, vai veiktu aktīvu koordinēšanas procesu – vērstu uz apkaimes iedzīvotāju kopības stiprināšanu. Šis process ir sācies, tomēr svarīga ir tā attīstība.

Ir zināms, ka Rīgā grausti un degradētas teritorijas ir skaitāmas simtos un tās visas nepieciešams sakārtot. Atsevišķu graustu nojaukšana, lai arī prasa līdzekļus, tomēr ir pakāpeniski paveicama ar Rīgas domes resursiem, kā arī attiecīgo objektu īpašnieku līdzekļiem. Taču vēl būtiskāk ir revitalizēt plašākas teritorijas, kuru potenciāls nav bijis pilnībā izmantots un kuras varētu sniegt lielākus ekonomiskos, sociālos un vides labumus. Tāpēc atzīstama ir Eiropas Savienības finanšu līdzekļu piesaiste, lai varētu realizēt tādus teritoriju revitalizācijas projektus, kā Spīķeru kvartāla, Ģriņkalna un abām vietām pieguļošo teritoriju revitalizāciju.

Gadu no gada parkos, daudzdzīvokļu māju iekšpagalmos tiek veidoti bērnu rotaļu laukumi, atpūtas zonas. Taču dažu laukumu un atpūtas vietu izveide gadā vēl nepārlicina rīdziniekus par pietiekamu progresu atpūtas vietu izveidē Rīgā.

4.1. tabula

Stratēģiskā mērķa „Dzīve pilsētā ar kvalitatīvām apkaimēm” rādītāji

Rādītājs	Datu avots	Iepriekšējo periodu vērtības, gads							Tendence pret iepriekšējo gadu	Tendence pret iepriekšējo gadu vidējo rādītāju	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens
Iedzīvotāju skaits (gada sākumā)	CSP	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010			Samazināšanās temps palēninās
		735 241	731 762	727 578	722 485	717 371	713 016	706 413	↓	↓	
Migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem	CSP	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010			Pieaug
		-0,55	-1,9	-3,35	-3,94	-3,9	-6,9	-5,4	↑	↓	
Iedzīvotāju blīvums uz visu Rīgas teritoriju (cilvēki uz 1 km ² teritorijas)	CSP	2005	2006	2007	2008	2009	2010				Pieaug
		2 382	2 368	2353	2368	2353	2331		↓	↓	
Iedzīvotāju blīvums uz sauszemes teritoriju	CSP (ap-rēķini PAD)	2005	2006	2007	2008	2009	2010				Pieaug
		2 844	2 828	2 808	2 788	2 771	2 746		↓	↓	
Tendence		↑	↓		↑	↓					
Novērtējums	Pieaugums ar pozitīvu vērtējumu	Samazinājums ar pozitīvu vērtējumu			Pieaugums ar negatīvu vērtējumu		Samazinājums ar negatīvu vērtējumu				

M5

M5 ĢIMENISKA, VESELĪGA UN AKTĪVA SABIEDRĪBA

Mērķis ir vērsts uz ģimenes vērtību nostiprināšanu sabiedrībā un uz iedzīvotāju veselības uzlabošanu.

Pilsētu un tās vidi galvenokārt veido cilvēks ar savu rīcību, nodomiem u.c. Tāpēc ir svarīgi, kādas vērtības ir ieliktas ģimenē un vai vispār cilvēkam ir ģimene, lai viņš radītu harmonisku vidi ap sevi. Lai gan laulību skaitam ir tendence samazināties, tomēr tas pats par sevi neliecina par tās ģimeniskumu, jo joprojām pastāv liels šķirto laulību skaits, turklāt, pastāv arī tādi pāri, kas savas attiecības nav noformējuši oficiāli, bet faktiski dzīvo ģimenes dzīvi.

Cilvēki veltot zināmu laiku fiziskām aktivitātēm ikdienas dzīvē jau laicīgi veic ieguldījumu savas veselības nostiprināšanā. Pašvaldības uzdevums ir nodrošināt fonu – sakārtojot atbilstošu apkārtni publisko telpu, lai iedzīvotājiem būtu šādas iespējas. Tā, piemēram, Ķengaragā Daugavas promenādē 2010. gadā tika atvērts visām paaudzēm izmantojams vingrošanas laukums, kurā uzstādītās iekārtas ir īpaši pielāgotas vecāka gada gājuma ļaudīm veselības uzturēšanas un uzlabošanas nolūkos. Turklāt nozīmīgas ir arī privātās iniciatīvas – 2010. gada vasarā Mežaparkā tika atklāta piedzīvojumu parka „Mežakaķis” filiāle. Paralēli tam pašvaldība sniedz atbalstu dažādām ar sportu saistītām aktivitātēm, piemēram, bērnu un jauniešu hokeja attīstībai, sporta dejām u.c.

Veselības veicināšanas nolūkos Rīgas pilsētas pašvaldība ir izstrādājusi Veselības pārvaldes darba plānu Veselīga dzīvesveida veicināšanā un slimību profilaksē 2011. gadam. Plānā minēti pasākumi sekojošās veselības veicināšanas apakšprogrammās: neinfekcijas slimību profilakse, ģimenes veselības veicināšana, atkarību profilakse, kā arī pētījumi, kampaņas, atbalsta un PR pasākumi veselības veicināšanas un slimību profilakses jomā.

Mērķim „Ģimeniska, veselīga un aktīva sabiedrība” ir izvirzītas 4 prioritātes un 2 tūlītējie soļi.

Prioritāte Uzlabot pieejamību sekundārās ambulatorās veselības aprūpes, tajā skaitā kompensējamo medikamentu, pakalpojumiem, īpaši trūcīgajām un maznodrošinātajām personām

Saskaņā ar RD 03.07.2007. saistošajiem noteikumiem Nr.84 „Noteikumi par Rīgas pilsētas pašvaldības sociālajiem pabalstiem” tiek piešķirts pabalsts veselības aprūpei, kas ietver zāļu un medicīnisko līdzekļu, kuri iekļauti kompensējamo zāļu sarakstā, iegādes izdevumu (t.i., valsts nekompensētās daļas) apmaksu, pensionāriem un invalīdiem ar slimību izraisītu vidēju un smagu inkontinenci (urīna nesaturēšanu), kuriem nav tiesību šos līdzekļus saņemt kā kom-